Шеремета М.Й., к.е.н., доцент кафедри аналізу ТАНГ, Шеремета Й.М.

АНАЛІЗ РУХУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

В статті коротко висвітлюються питання руху фінансових ресурсів, розглядається методика визначення величини фінансових ресурсів і їх руху за даними аналітичного балансу.

Ключові слова: фінансові ресурси, приріст фінансових ресурсів, вкладення фінансових ресурсів, амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, дивіденди, грошовий потік, основні засоби.

В умовах ринку і конкуренції перед керівниками підприємств виникає ряд важливих завдань. Одним з них є забезпечення підприємства фінансовими ресурсами. У вітчизняній та зарубіжній літературі питанням формування та використання фінансових ресурсів надавалася значна увага. Значний вклад у розвиток методології формування і використання фінансових ресурсів внесли Бланк І.О., Василик О.Д., Зятківський І.В., Ковальов В.В., Сопко В.В., Стоянова Е., Дж. Ван Корн.,Чупіс А.В., тощо.

У своїх працях вони висвітлювали питання теорії і практики формування і використання фінансових ресурсів. Однак, на нашу думку, питання руху фінансових ресурсів, аналізу їх формування і використання вимагають доповнення.

В процесі господарської діяльності активи підприємства і джерела їх формування перебувають у постійному взаємозв'язку і взаємодії. Так, оборотні активи дуже швидко змінюють свою речову форму, перетворюючись із запасів у дебіторську заборгованість, а потім у грошову форму. В результаті таких перетворень виникає прибуток, який збільшує капітал підприємства. Необоротні активи не змінюють своєї речової форми. Разом з тим проходить постійна зміна їх балансової вартості. По мірі нарахування зносу, частина вартості основних засобів і нематеріальних активів переходить з першого у другий розділ активу балансу, збільшуючи при цьому оцінку запасів, що призводить до збільшення собівартості продукції і зниження прибутку.

Зміни в активах підприємства, які справляють вплив на чистий грошовий потік можна охарактеризувати як рух фінансових ресурсів. Виникнення будь–якого потенційного джерела збільшення чистого грошового потоку вважається приростом фінансових ресурсів, а скорочення такого джерела називається вкладенням фінансових ресурсів. Так, реалізуючи свою продукцію підприємство отримує від покупця гроші, збільшуючи тим самим чистий грошовий потік. Отже, зменшення готової продукції, чи будь–яких інших запасів означає приріст фінансових ресурсів. Однак точно до такого результату призводить виникнення чи збільшення кредиторської заборгованості перед постачальниками. В такому разі підприємство має можливість не витрачати свої кошти протягом певного часу, тобто скорочує грошовий потік, що рівнозначно збільшенню притоку грошового потоку. Таким чином, збільшення кредиторської заборгованості також рівнозначно приросту фінансових ресурсів. Погашення кредиторської заборгованості призводить до зменшення чистого грошового потоку. Тому зниження кредиторської заборгованості відображає вкладення фінансових ресурсів. З дебіторською заборгованістю все навпаки. Збільшення дебіторської заборгованості означає скорочення чистого грошового потоку, що відповідає вкладенню фінансових ресурсів, а зниження заборгованості дебіторів означає додатковий притік чистого грошового потоку або приріст фінансових ресурсів.

З цього можна вивести загальне правило. Збільшення статей власного капіталу і зобов'язань, а також зменшення статей активу відображає приріст фінансових ресурсів. Збільшення статей активу і зниження статей власного капіталу і зобов'язань вказує на використання (вкладення) фінансових ресурсів. Слід відмітити, що не всі фінансові ресурси підприємства знаходять своє повне відображення в балансі. Так, в ньому показується тільки нерозподілена

(реінвестована) частина прибутку. Однак реальним ресурсом є загальна величина зробленого підприємством чистого прибутку. Для визначення реальної величини приросту фінансових ресурсів треба брати суму чистого прибутку із звіту про фінансові результати, форма №2 фінансової звітності. Суму сплачених дивідендів треба відображати як вкладення фінансових ресурсів.

Одним з важливих джерел фінансових ресурсів є амортизація необоротних активів. Однак за даними балансу суму амортизації визначити неможливо. Необоротні активи відображаються в балансі по залишковій вартості (первісна вартість за мінусом нарахованого зносу) . Отже, вартість необоротних активів в балансі на дату його складання буде зменшуватися, навіть тоді, коли в її натуральному складі не відбуваються ніякі зміни. Одночасно на цю величину буде збільшуватись сума оборотних активів. Це відбувається внаслідок занесення амортизаційних відрахувань на собівартість продукції, яка відображається в балансі в розділі "Запаси". Внаслідок цього прибуток підприємства також знижується на суму амортизаційних відрахувань. Проте слід відмітити, що чистий грошовий потік більший від чистого прибутку на суму амортизаційних відрахувань. Така невідповідність виникає внаслідок того, що нарахування зносу не передбачає будь–яких грошових витрат зі сторони підприємства. Прийнятий порядок відображення в балансі величини зносу не дає можливості показувати в ньому такий важливий вид фінансових ресурсів як амортизація. Окрім цього така методика викривляє дані про рух необоротних активів, збільшуючи обсяг вибуття і знижуючи обсяг введення нових об'єктів на суму нарахованого зносу. Для усунення цього недоліку інформація про нараховану суму амортизації за звітний період повинна виділятися окремою строкою як джерело приросту фінансових ресурсів. На цю ж суму треба збільшити залишкову вартість необоротних активів.

Розглянемо методику визначення величини фінансових ресурсів та їх руху, використовуючи дані аналітичного балансу. Перш за все треба виявити величину і характер змін окремих статей балансу. Для цього складається таблиця, в якій визначається різниця між залишками на кінець і початок звітного періоду по кожній балансовій статті. У відповідності із загальним правилом збільшення

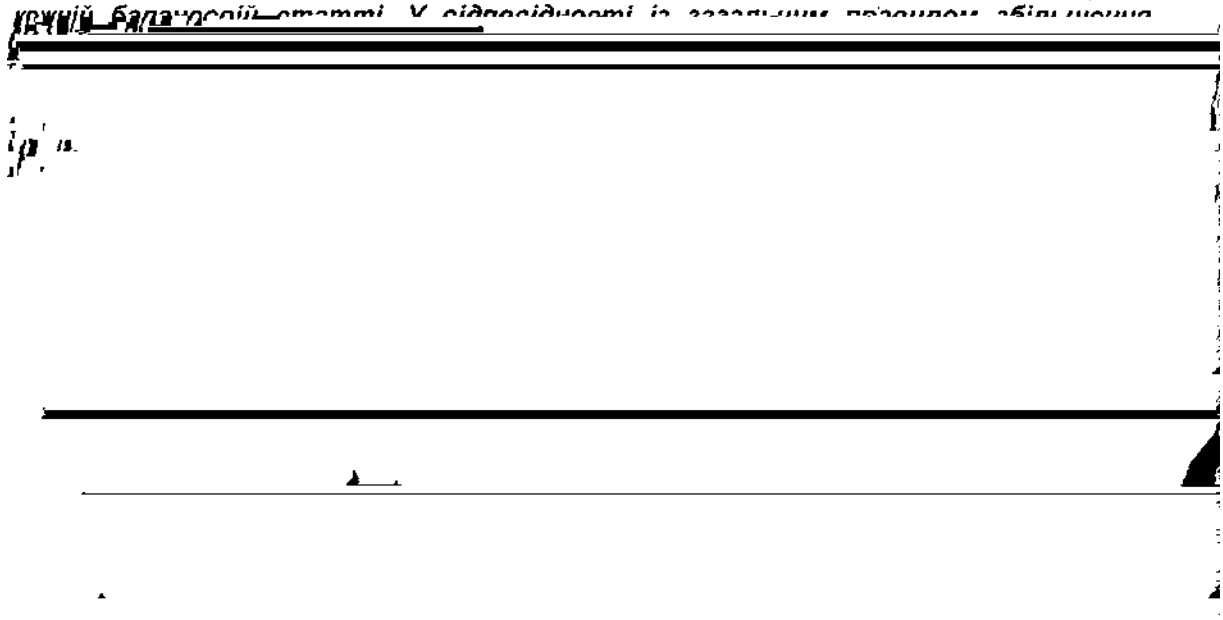

власного капіталу і зобов'язань, а також зменшення статей активу балансу вважається як приріст фінансових ресурсів, а зниження власного капіталу та зобов'язань, а також збільшення статей активу балансу вважається як вкладення фінансових ресурсів. Підсумок зміни статей активу обов'язково повинен дорівнювати підсумку зміни статей власного капіталу і зобов'язань. Після визначення зміни статей аналітичного балансу проводиться коригування окремих показників.

Основний капітал відображається в балансі по залишковій вартості, тому нараховані за звітний період амортизаційні відрахування знижують його обсяг у грошовому вираженні. Для усунення впливу цього фактора треба мати інформацію про суму нарахованого за звітний період зносу основних засобів. Коригування проводиться за формулою: залишкова вартість основних засобів на кінець звітного періоду + (плюс) сума нарахованого зносу – (мінус) залишкова